

USTEC·STES

Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)

www.sindicat.net

Franqueig
concertat
02/444

Número 507

**Eina sindical
d'informació**

TELETREBALL DOCENT 2020: UNA MALA EXPERIÈNCIA

**Estudi sobre l'educació
a Catalunya en temps
de confinament**

Teletreball docent 2020: una mala experiència

El 12 de març de 2020 serà recordat per ser la primera vegada a la història que una emergència epidemiològica va clausurar tot el sistema educatiu, que, majoritàriament va romandre tancat fins a final de curs. Això va significar que la majoria d'alumnes es van quedar sense escola presencial al llarg de sis mesos, i la majoria de professionals d'educació van haver d'experimentar noves fórmules per mantenir la seva activitat docent a partir, molt especialment, de recursos digitals i telemàtics.

En tota aquesta situació inèdita, el Departament d'Educació va desaparèixer pràcticament de l'escena i, tret d'unes indicacions vagues i imprecises, va descarregar en els centres l'administració d'una crisi educativa sense precedents. En pocs dies, tanmateix, els professionals van anar organitzant improvisadament un sistema d'educació telemàtica alternatiu que pogués mínimament compensar el tancament d'escoles i instituts per un temps determinat.

Aquest substitut telemàtic va estar caracteritzat per diversos problemes generals. Malgrat algunes velles experiències interessants, el Departament no disposava de cap pla de contingència per a una situació com aquella, ni tampoc existien referències sobre què fer i què no fer. De fet, un dels principals problemes detectats va ser que l'aposta per l'autonomia de centre va generar unes grans desigualtats entre escoles i instituts pel que feia a formats, fórmules educatives, relació, activitat i aproximació respecte d'allò que pretenia ser l'educació telemàtica, i en alguns casos s'establí un excés de competitivitat que tenia més de propaganda que d'efectivitat, i que sens dubte, va contribuir a aprofundir, encara més, la segregació escolar. Això també implicava l'existència de plataformes diverses i desiguals, entre les quals pràcticament no hi havia cap de codi obert, i moltes pertanyien a multinacionals que han practicat una intensa mineria de dades d'alumnat i professorat.

Cal destacar problemes de connectivitat de la comunitat educativa, especialment entre estudiants (encara que també entre un professorat que va haver de fer servir les seves pròpies connexions i dispositius personals, no sempre els més adients per a la gran quantitat de videoconferències emprades com a eina de comunicació). D'altra banda, també és alarmant la "desaparició" de diversos alumnes per als quals no existia la possibilitat de connexió ni la disponibilitat de dispositius digitals (o que els havien de compartir entre diversos membres de la família), a banda dels déficits estructurals de zones geogràfiques en les quals la digitalització encara és lluny de ser real. Malgrat les promeses reiterades des dels serveis de premsa del Departament, no van arribar en nombre suficient aparells i dades als centenars de milers d'alumnes que no es podien connectar amb les seves escoles.

Per descomptat, l'experiència digital dels darrers anys ha tingut repercussió pel que fa a les dificultats pedagògiques

d'aquest entorn a distància, que comporta també una atenció a la diversitat encara més difícil, o les deficiències de caràcter curricular o metodològic, la qual cosa implica incrementar les dificultats derivades d'una escola inclusiva sense recursos. També, entre el percentatge de la comunitat educativa connectada, s'han detectat dificultats pel que fa a materials curriculars, recursos metodològics i estratègies. Per descomptat, tant aquest esforç adaptatiu, com la necessitat de mantenir una comunicació personal entre professorat, alumnat i famílies, ha generat una sobrecàrrega de treball traduït en jornades inacabables, ampliació generalitzada d'horaris i un considerable desgast emocional entre uns professionals de l'educació que, a diferència d'un Departament desaparegut durant bona part de la crisi, ha sabut restar a l'alçada de les circumstàncies.

Una de les primeres constatacions en plena crisi, i que aquest estudi registra amb dades concretes, és que l'experiència d'aquests sis mesos d'escola confinada ha implicat una vacuna contra la temptació de l'escola telemàtica. Si bé aquest fenomen és un projecte global a l'agenda neoliberal d'una classe política que espera reduir la despesa social i educativa, l'escola no presencial ha estat un fracàs. Ha servit per sobreviure en una situació excepcional, ha exercit de paliatiu. Si aquests sis mesos han servit per a alguna cosa és per posar en valor la necessitat de la presencialitat, de l'intercanvi directe entre famílies, alumnes i docents. És per tot això que el retorn al centre cal que comporti totes les mesures de seguretat, distància i protecció per evitar un nou confinament.

L'estudi

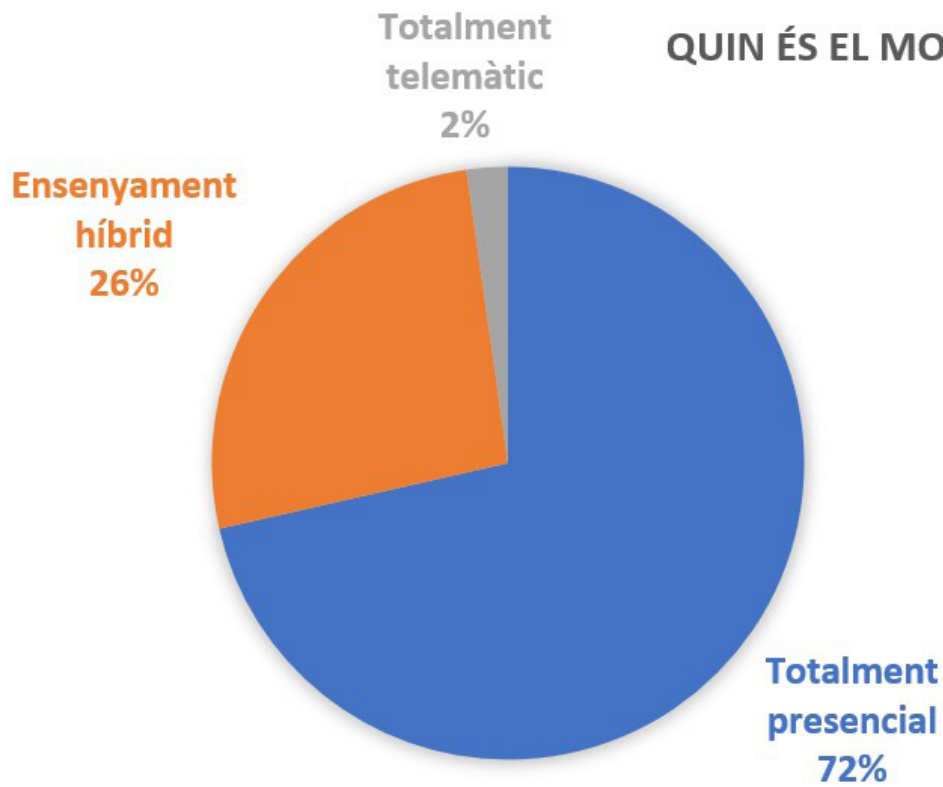
La Secretaria de Comunicació, en col·laboració amb la d'Acció Sindical i de Política Educativa han elaborat aquest estudi. Es va enviar un qüestionari a tot el professorat al llarg del mes de juny d'aquest any. Van contestar 9.127 persones, fet que representa una mostra del 11,1%. Les dades, segmentades per serveis territorials, situació administrativa, etapes educatives i gènere, demostren ser molt representatives del professorat, de manera que constitueixen una radiografia força precisa del que va succeir al llarg del confinament i del parer dels professionals sobre l'experiència.

Hem dividit aquest estudi en diversos apartats referents a la impressió sobre el model, la connectivitat, aspectes metodològics, laborals, administratius, i unes conclusions generals.

Presencial, híbrid o telemàtic

Més de set de cada deu docents consideren que el model preferit és el model totalment presencial. Entenent la situació d'excepcionalitat, un 26% concedeix la possibilitat d'híbrida, i un marginal 2% creu en l'ensenyament telemàtic de manera íntegra.

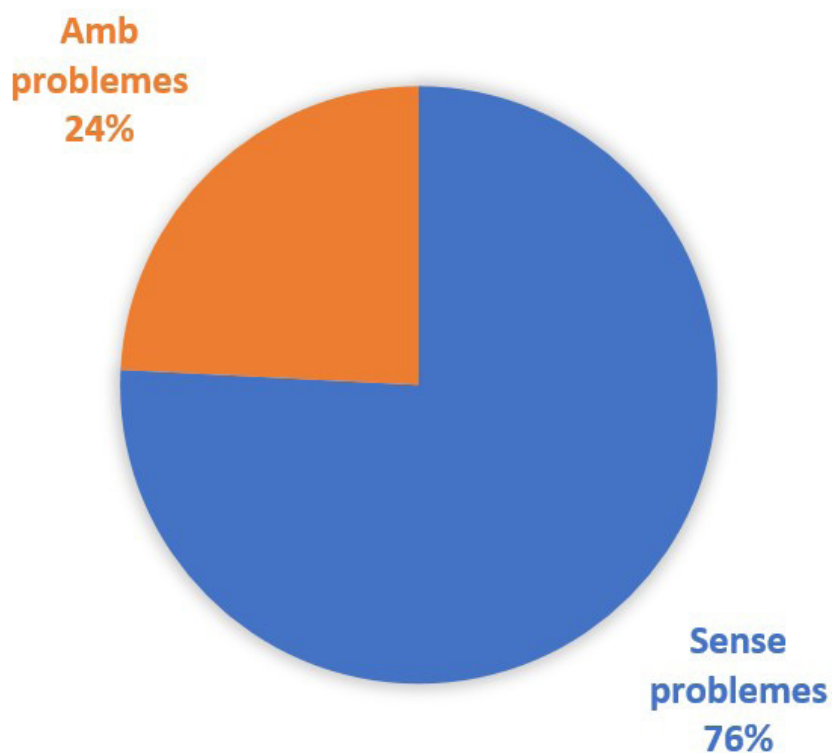
QUIN ÉS EL MODEL PREFERIT?

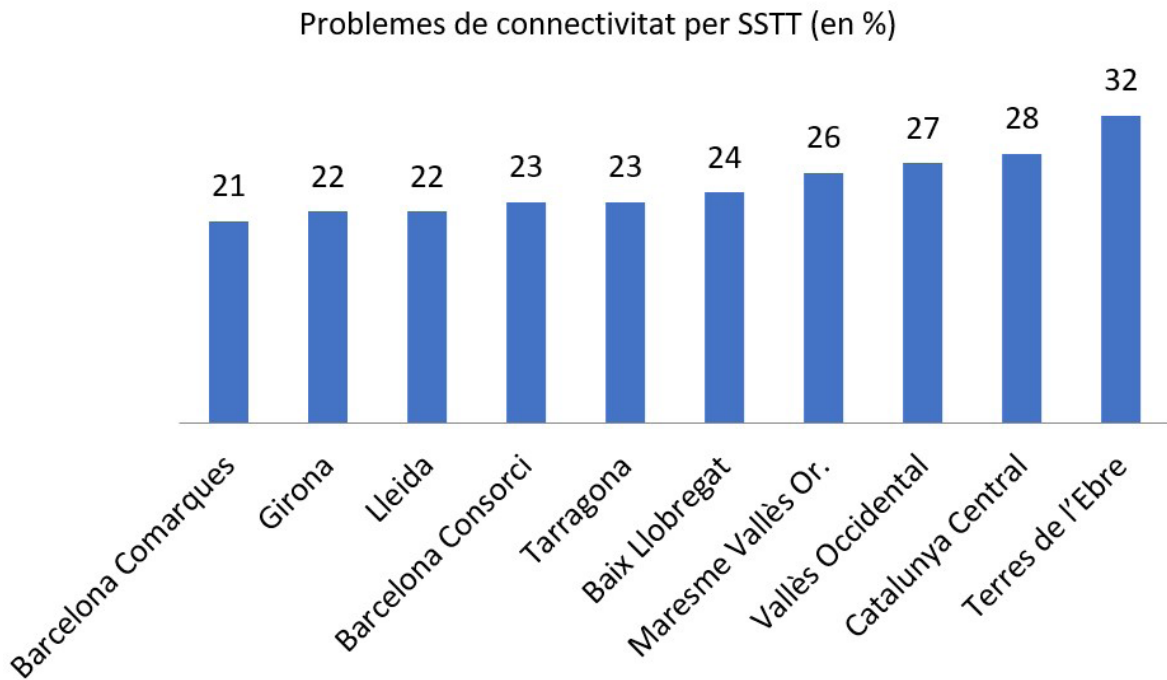
1. Connectivitat

Els professionals educatius han registrat un 24% de problemes generals de connectivitat.

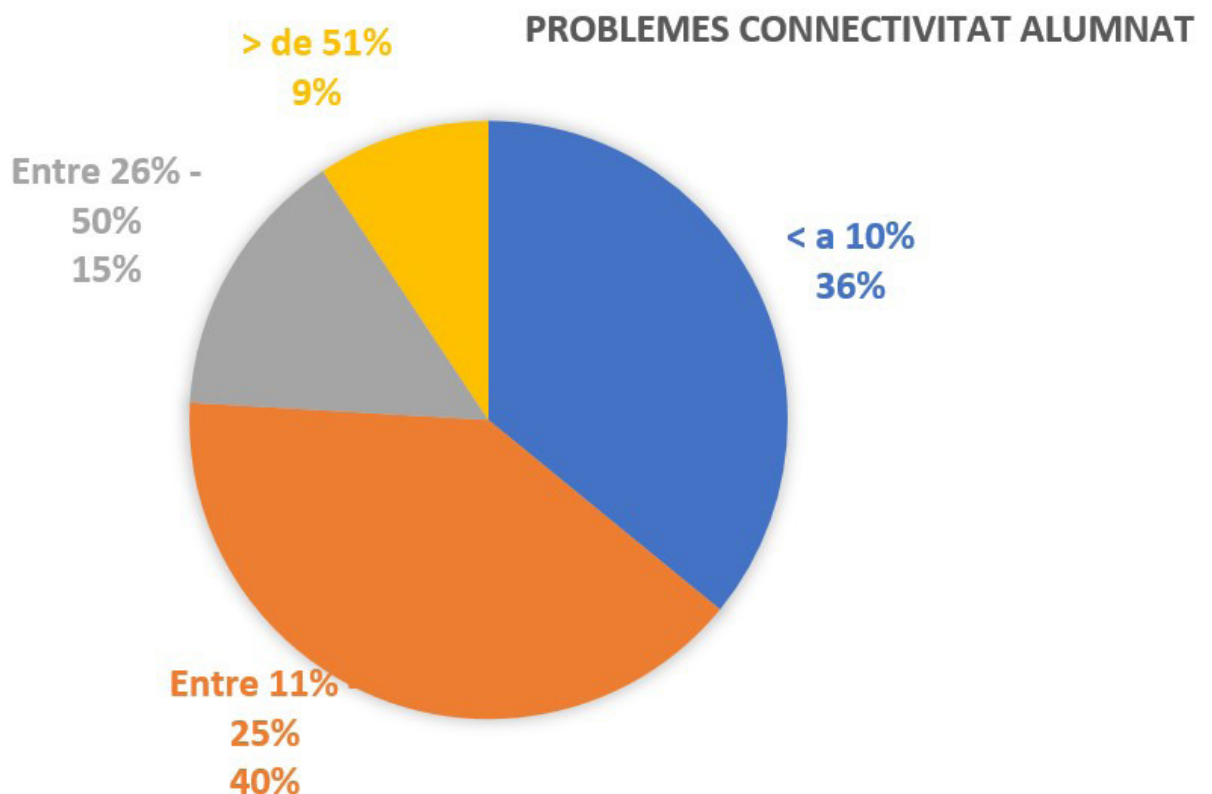
CONNECTIVITAT GENERAL

Si mirem amb detall les dades per Serveis Territorials, veurem que Barcelona Comarques, Girona i Lleida són els que menors problemes registren (21-22%) mentre que Catalunya Central (28%) i, sobretot, Terres de l'Ebre (32%) són els qui més han patit la desconexió digital.

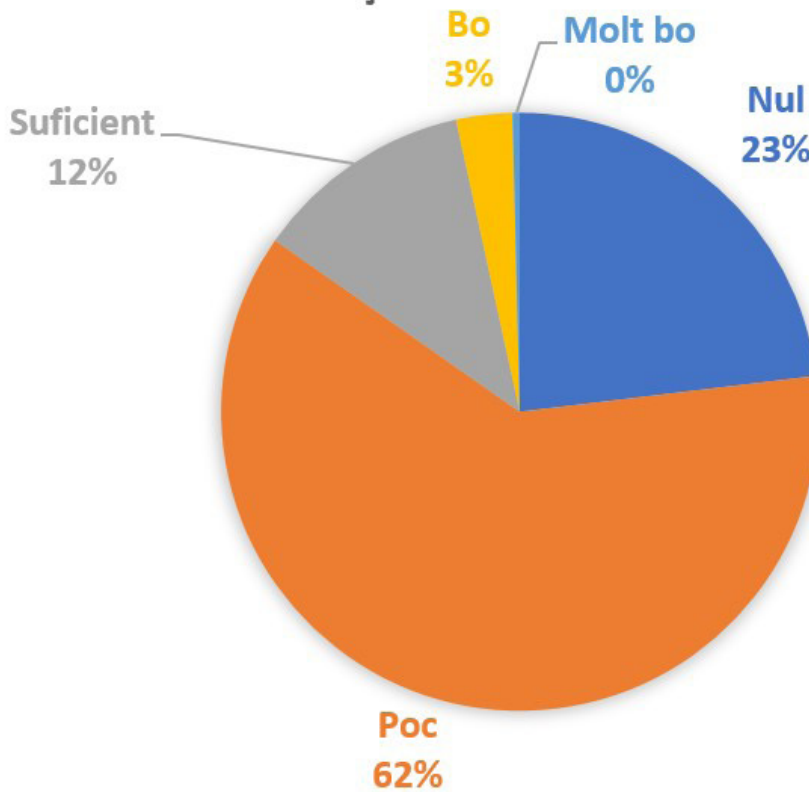

Pel que fa a la connectivitat de l'alumnat, un 40% dels professionals indiquen que entre l'11-25% dels alumnes no podien connectar-se. Per a un 36% dels docents, la gran majoria de l'alumnat sí s'ha pogut connectar. Per contra, hi ha un 24% d'alumnat que té grans o greus dificultats de connectivitat, que coincideix pràcticament amb el percentatge de pobresa del país (segons l'IDESCAT, el 27% de les famílies són pobres).

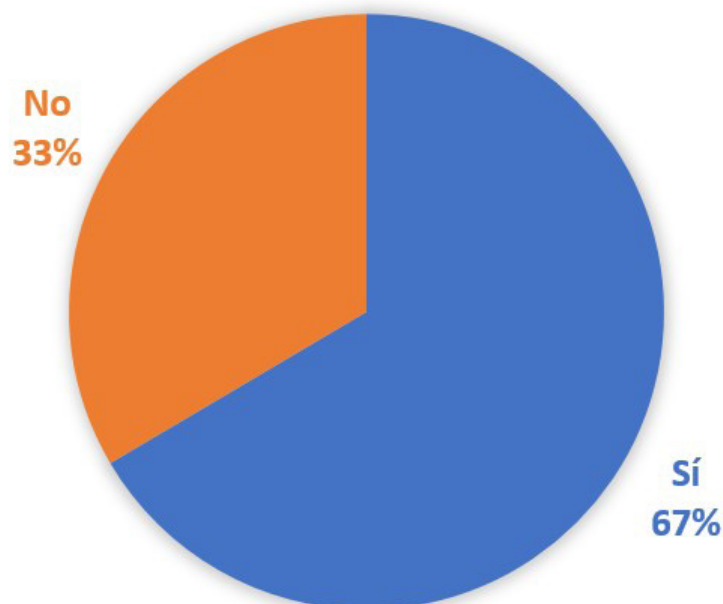
Pel que fa al compromís del Departament per garantir la connectivitat, hi ha una insatisfacció àmpliament majoritària. Per al 85% del professorat, el Departament ha fet poc o nul esforç per millorar o garantir la connectivitat de l'alumnat. Només un 3% ha percebut algun gest.

ESFORÇ DEP. EDUCACIÓ PER GARANTIR CONNECTIVITAT

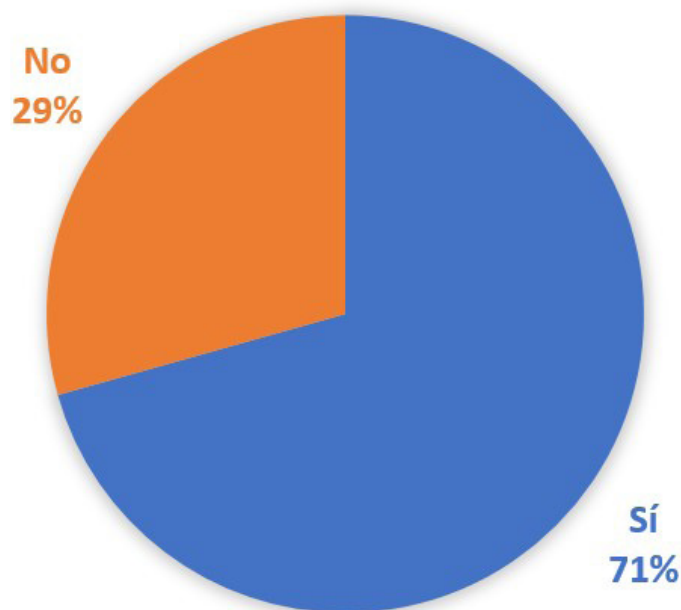
Pel que fa al professorat, un de cada tres afirma que no disposava dels dispositius necessaris per seguir de manera adequada el teletreball docent.

DISPOSEN DELS DISPOSITIUS NECESSARIS

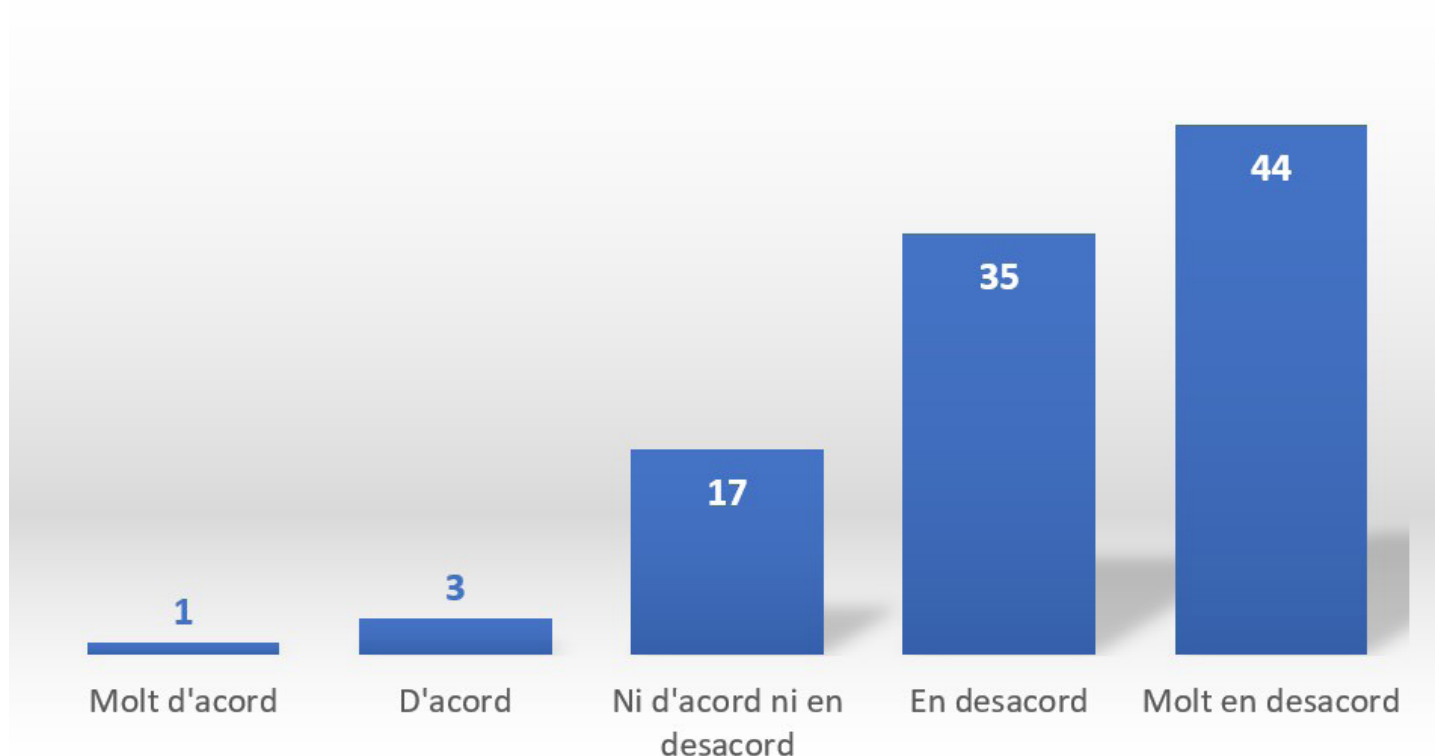
Pel que fa a la connectivitat dels professionals, aquesta és lleugerament millor a la dels dispositius, encara que un 29% encara afirma de no disposar de prou capacitat de banda a internet per exercir les seves responsabilitats laborals de manera adequada.

DISPOSEN DE LA CONNECTIVITAT NECESSÀRIA

A l'hora de valorar el paper del Departament pel que fa al repte tecnològic del període, la valoració ha estat molt negativa. Un 79% dels enquestats està en desacord o molt en desacord davant la pregunta sobre si les autoritats educatives havien complert les seves expectatives. Només un 4% valora positivament aquest paper.

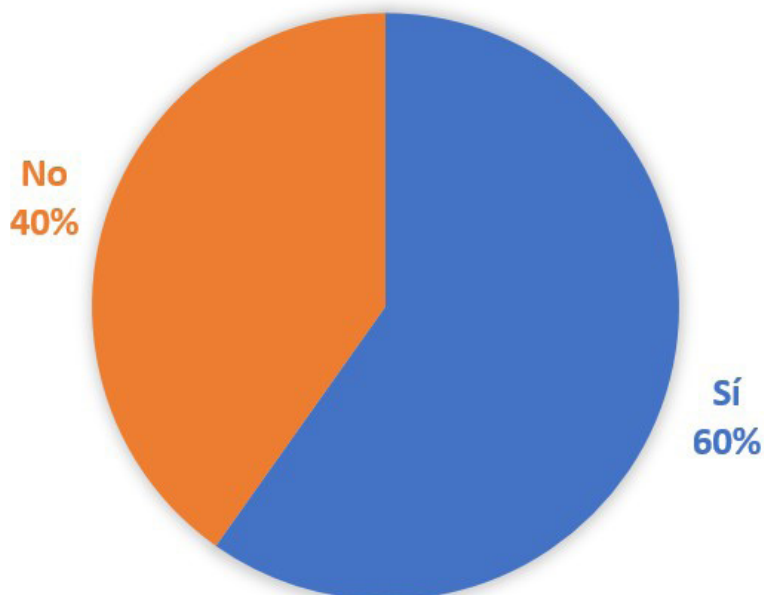
El Departament ha estat a l'alçada del repte tecnològic

2. Qüestions pedagògiques i de formació

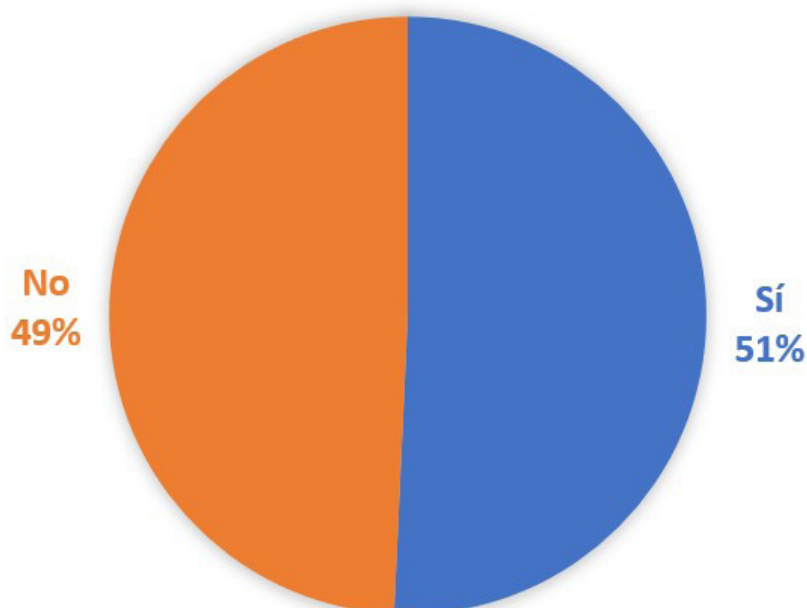
Pel que fa als continguts i les formes concretes de l'aprenentatge, la valoració tampoc no resulta excessivament optimista. Sis de cada quatre docents reconeixen dificultats curriculars a l'hora d'intentar adaptar la seva activitat a l'entorn telemàtic.

DIFICULTATS CURRICULARS ADAPTACIÓ ENTORN TELEMÀTIC

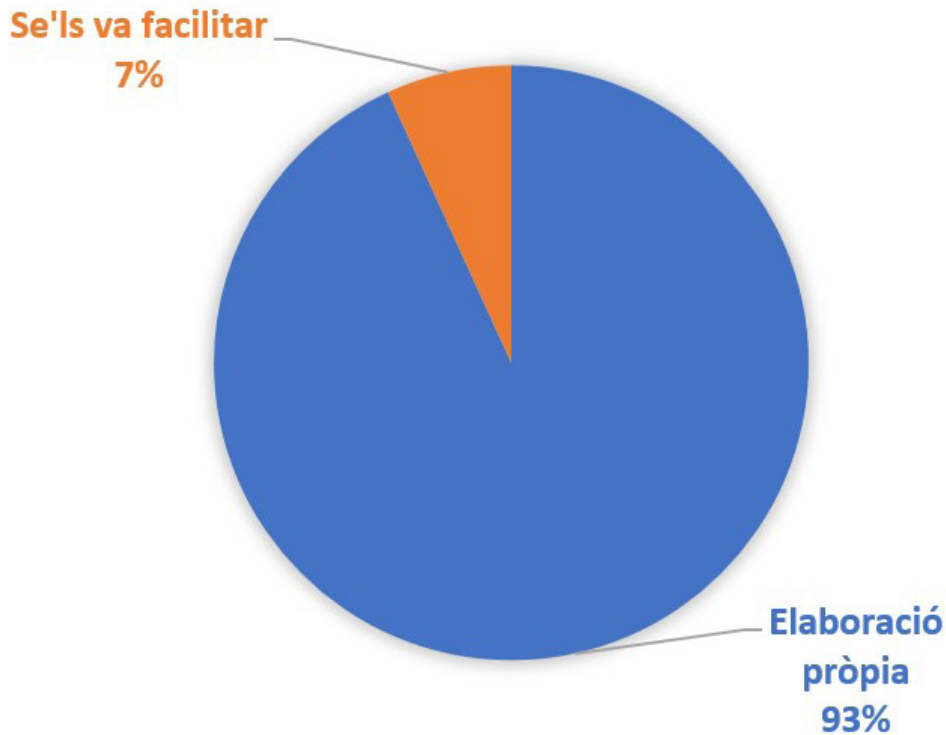
De la mateixa manera, pel que fa a la disposició de recursos pedagògics digitals, la meitat considera que en disposaven, mentre que l'altra meitat, no.

DISPOSICIÓ RECURSOS PEDAGÒGICS EN ENTORN TELEMÀTIC

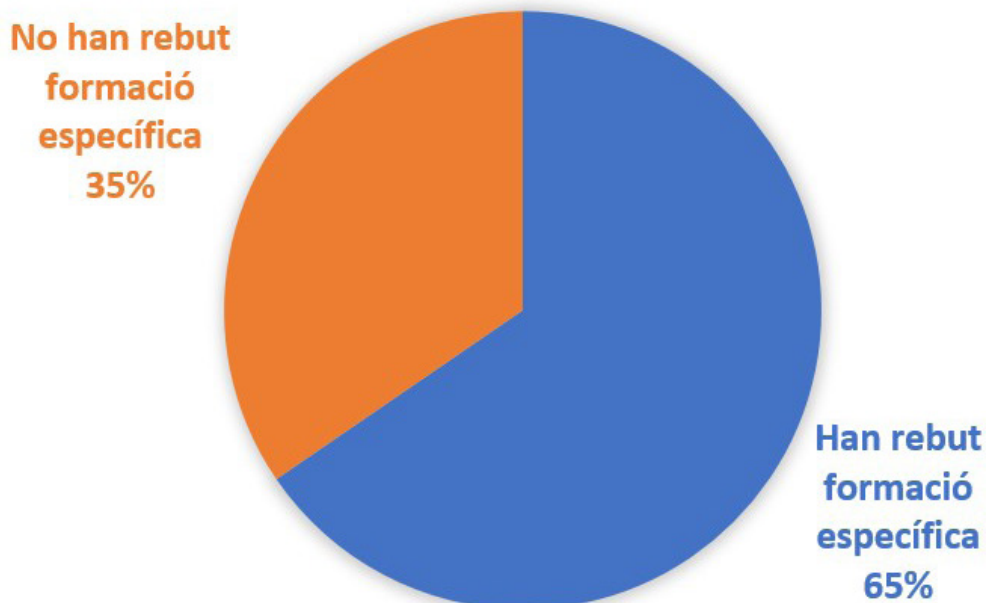
Resulta molt interessant esbrinar d'on venien aquests recursos. Només un 7% en tenien de disponibles per la via institucional (o també gràcies a les editorials), mentre que un 93% van ser d'elaboració pròpia, la qual cosa representa un dels factors que expliquen el sobre esforç i la sobrecàrrega de treball que apareix constantment a l'estudi.

ORIGEN DEL MATERIAL PEDAGÒGIC TELEMÀTIC

Respecte a la formació pedagògica telemàtica, prop de dos de cada tres, n'han rebut, mentre que el 35% no l'han rebuda.

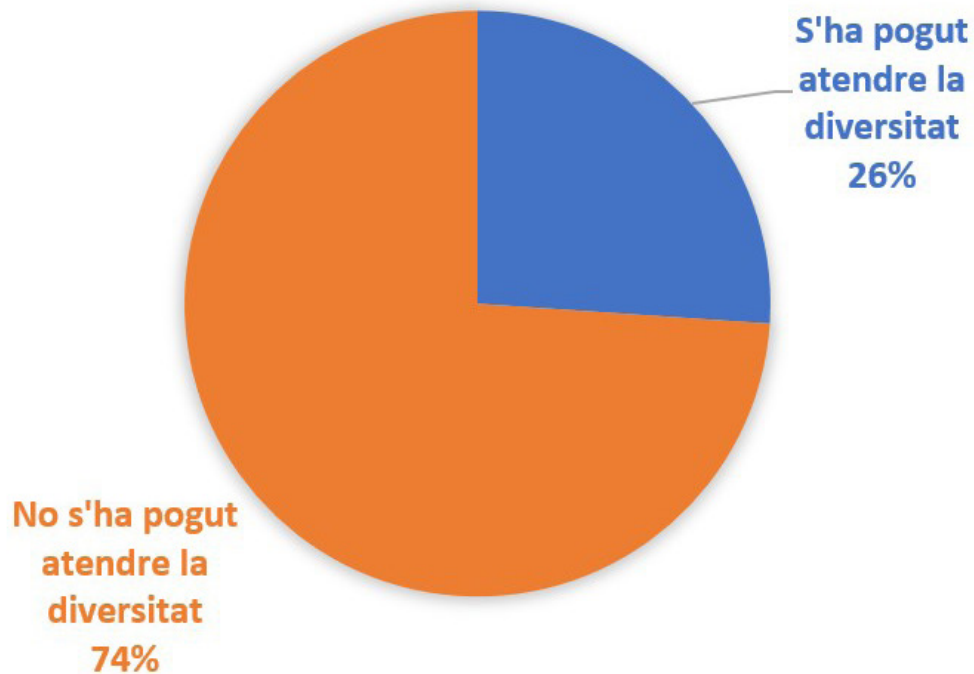
FORMACIÓ PEDAGÒGICA TELEMÀTICA REBUDA PEL DEP.

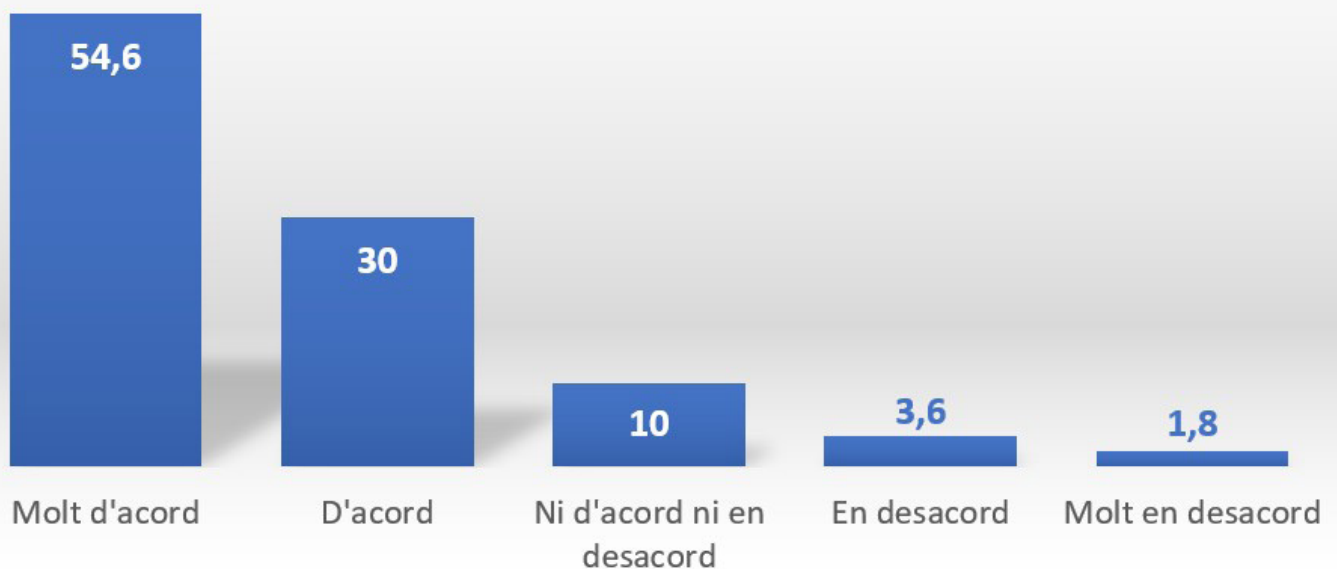

Existeix un consens clar (74%) que no és possible atendre la diversitat de manera adequada en el format telemàtic, mentre que prop del 87% considera d'acord, o molt d'acord, que només amb presencialitat es pot garantir la diversitat i un ensenyament individualitzat de qualitat.

ES POT ATENDRE LA DIVERSITAT TELEMÀTICAMENT

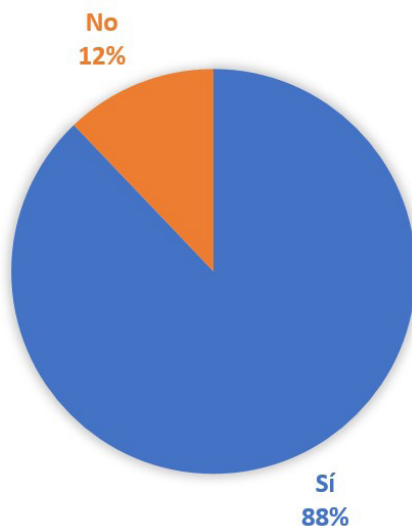
La presencialitat garanteix l'atenció a la diversitat i el desenvolupament d'un ensenyament individualitzat de qualitat
(en %)

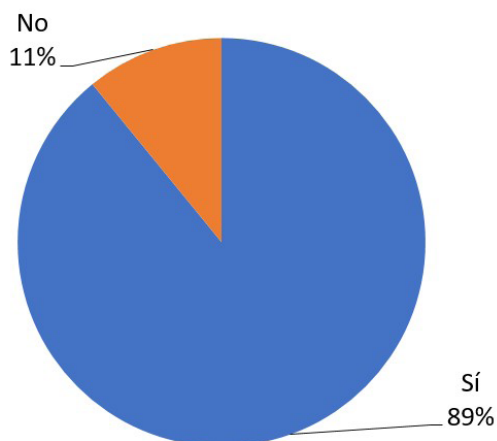
3. Sobre aspectes laborals

En aquest àmbit, existeix una clara coincidència que el teletreball docent ha exigint una ampliació de la disponibilitat horària (88%) amb algunes diferències per raó de gènere (89% en el cas de les dones, 84% en el cas dels homes)

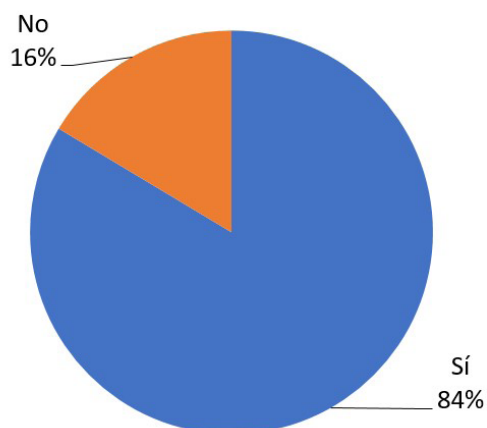
AMPLIACIÓ DISPONIBILITAT HORÀRIA

AMPLIACIÓ DISPONIBILITAT HORÀRIA DONES

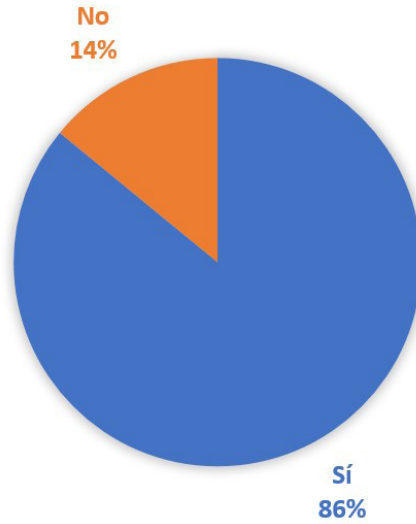

AMPLIACIÓ DISPONIBILITAT HORÀRIA HOMES

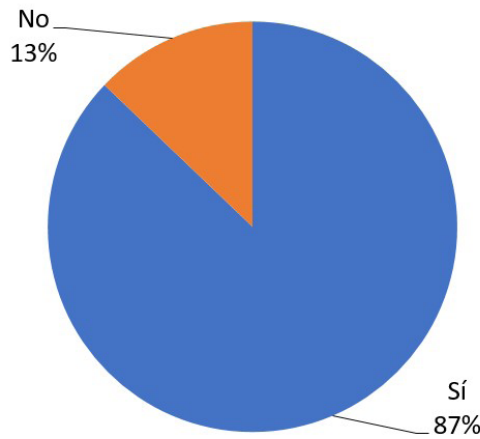

Aquest increment molt ampli de disponibilitat, també s'ha concretat amb un increment de còmput laboral setmanal respecte a l'ensenyament presencial (86%), que també ha suposat més càrrega de treball a les docents dones (87%) respecte als homes (82%). La majoria (un 32%) ha vist incrementada la seva dedicació horària setmanal de 37 h. 30 m entre 3 i 6 hores. Resulta altament preocupant, tanmateix, que un 26% afirma que la seva dedicació horària setmanal ha ultrapassat les 9 hores, de manera que no és molt aventurat explicar que, per a molts docents, la seva dedicació ha superat les 50 hores setmanals sense cap mena de compensació.

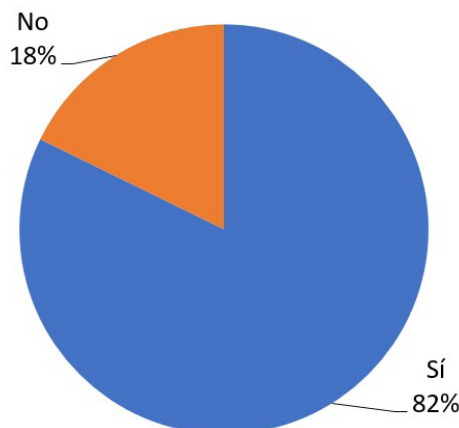
AMPLIACIÓ JORNADA LABORAL SETMANAL

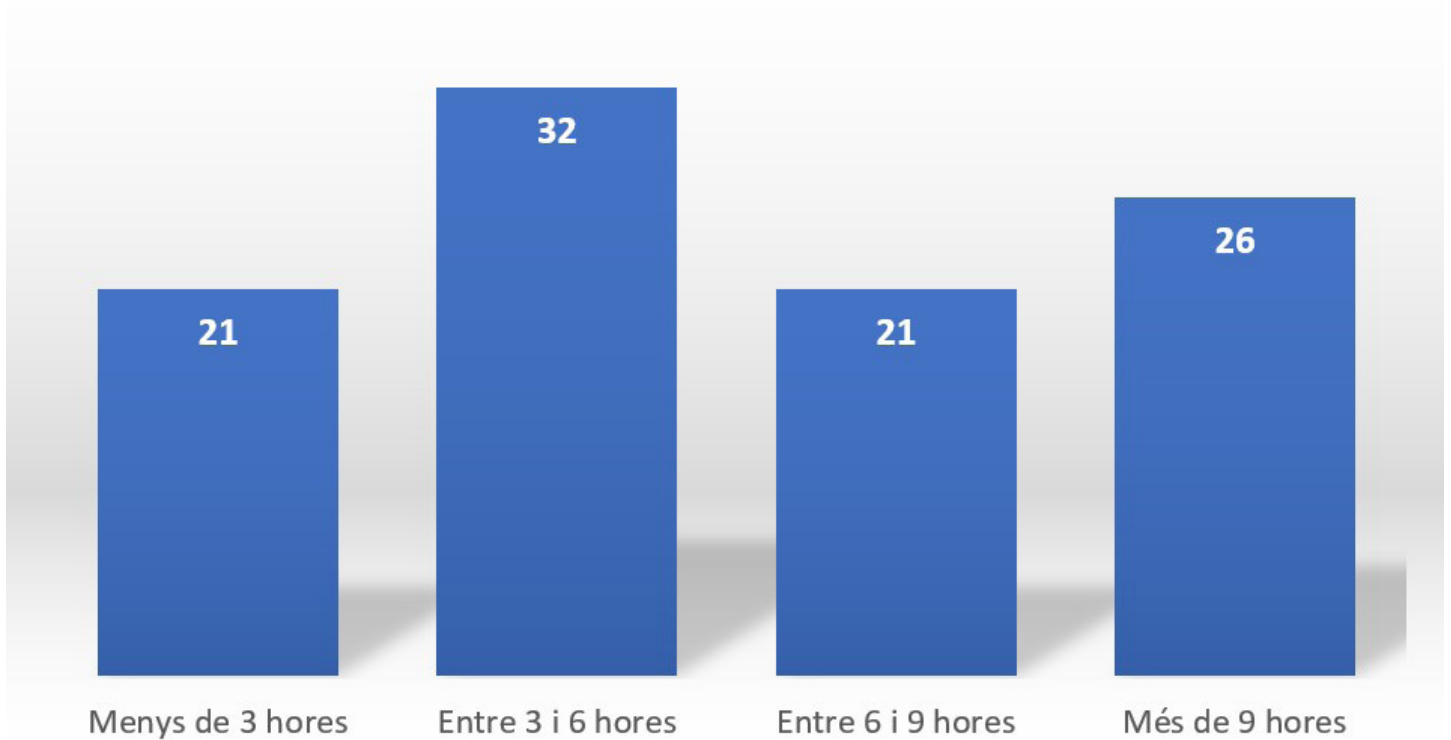
AMPLIACIÓ JORNADA LABORAL SETMANAL DONES

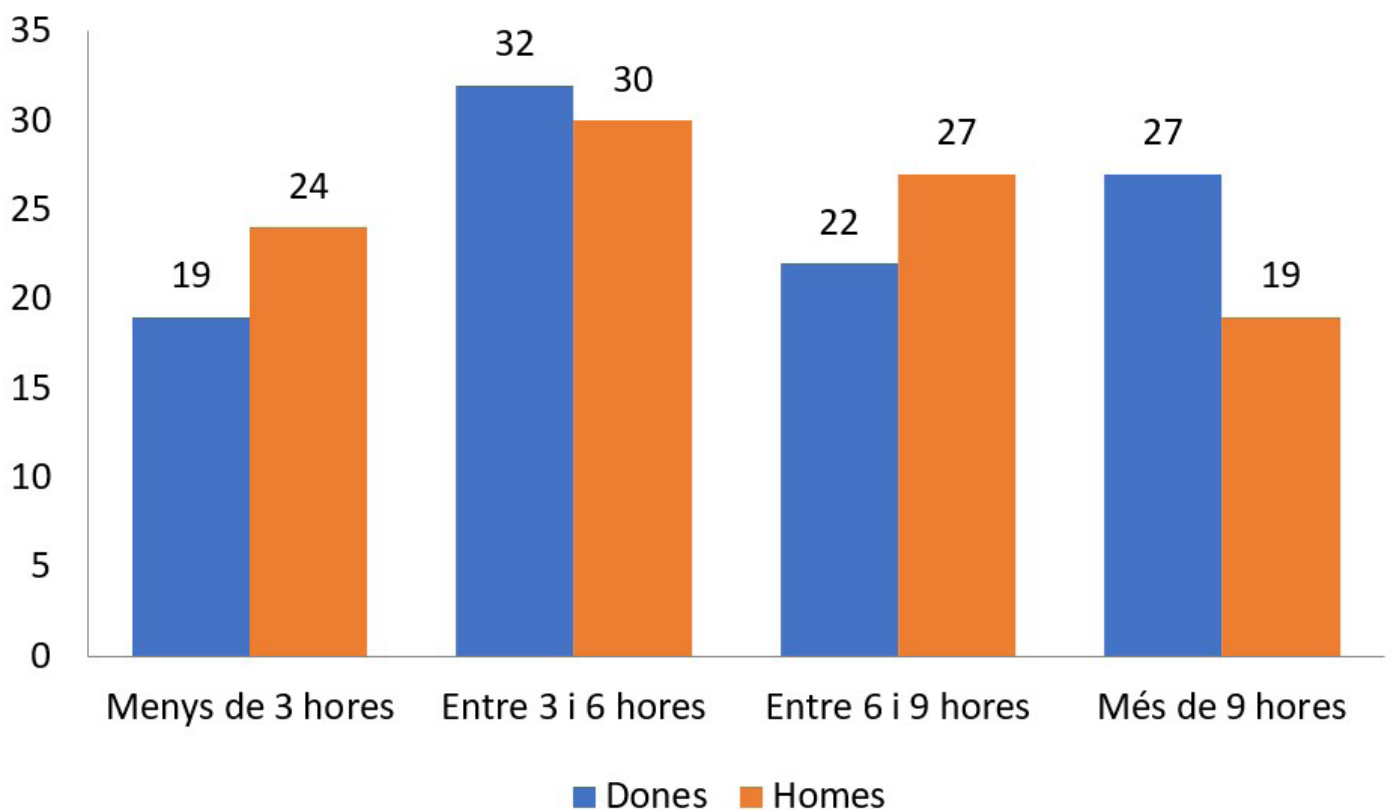
AMPLIACIÓ JORNADA LABORAL SETMANAL HOMES

Increment còmput d'hores setmanals (en %)

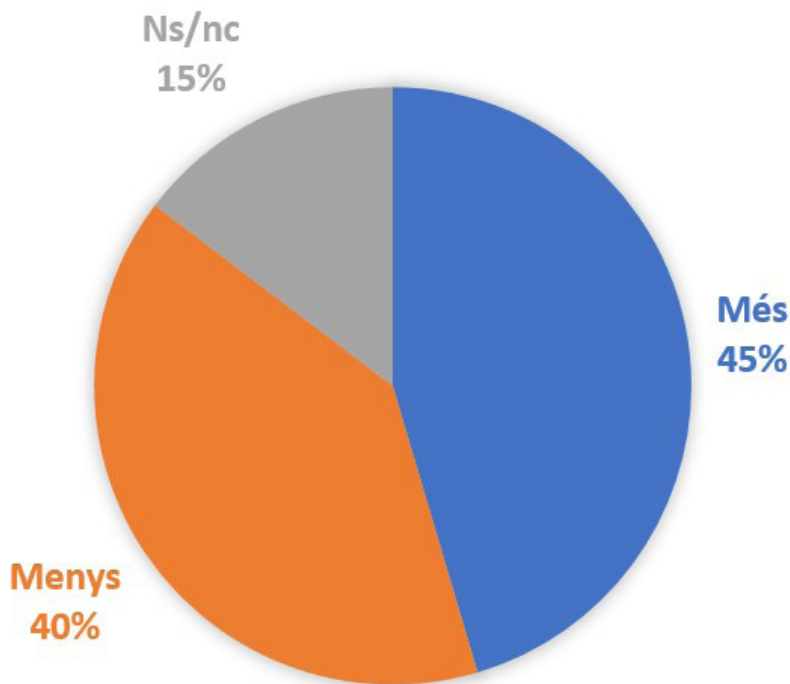

Increment còmput hores setmanals (en %) Dones-blau; homes-taronja

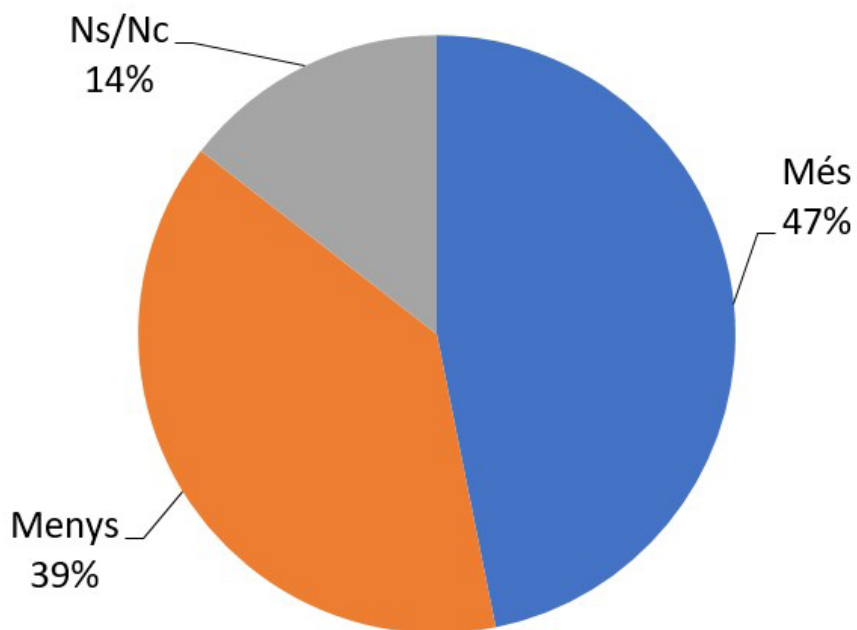

Tanmateix, la major part de les hores d'increment s'han degut a hores no lectives (75%), mentre que l'increment d'hores d'atenció individual o col·lectiva a l'alumnat -entenem que telemàtiques-, ha estat d'un 45%. Per contra, l'increment de l'esforç destinat a coordinació, formació, preparació i correcció s'ha expandit d'una manera molt gran, en bona mesura a causa de l'absència de planificació i lideratge del propi Departament. En altres paraules, l'esforç individual dels docents ha compensat la inacció de les autoritats educatives.

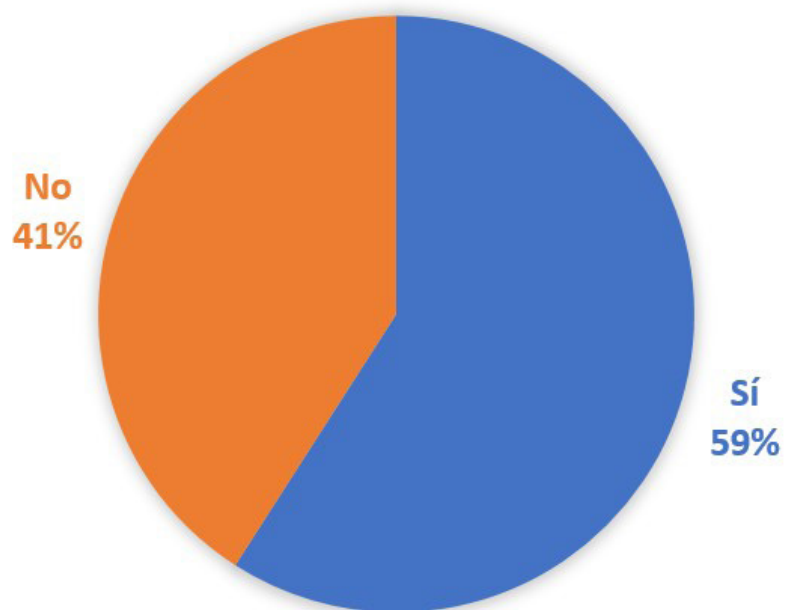
INCREMENT/DECREMENT HORES LECTIVES

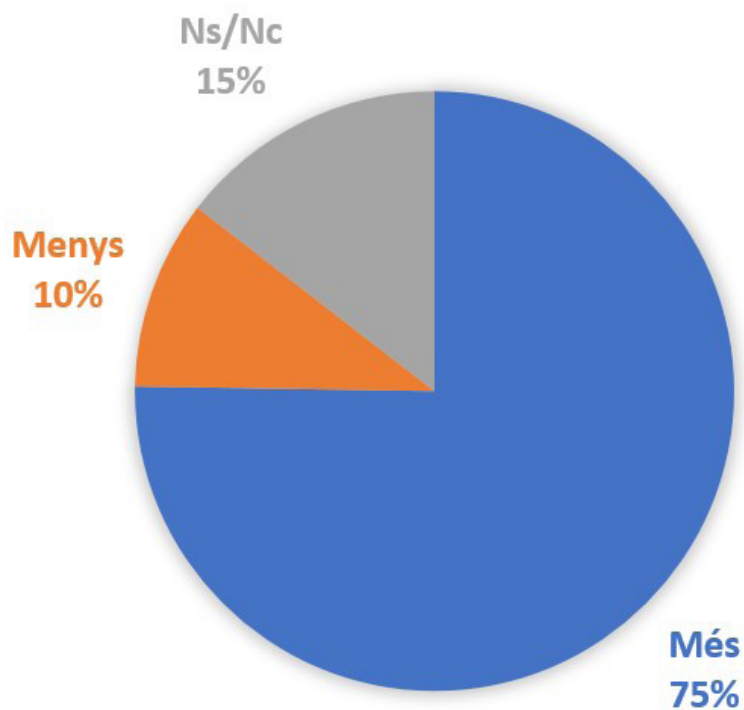
INCREMENT/DECREMENT HORES LECTIVES (DONES)

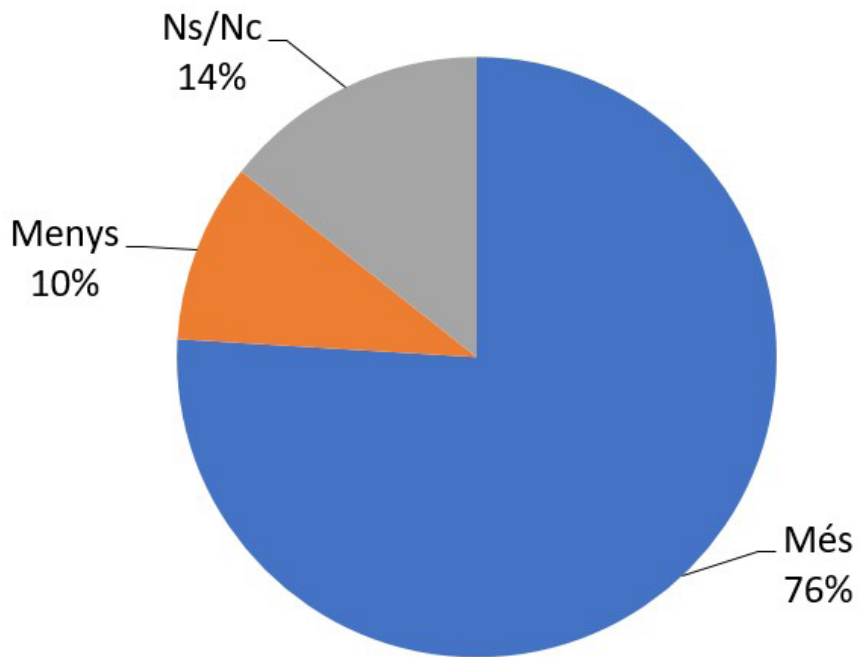
CONCILIACIÓ VIDA FAMILIAR / LABORAL HOMES

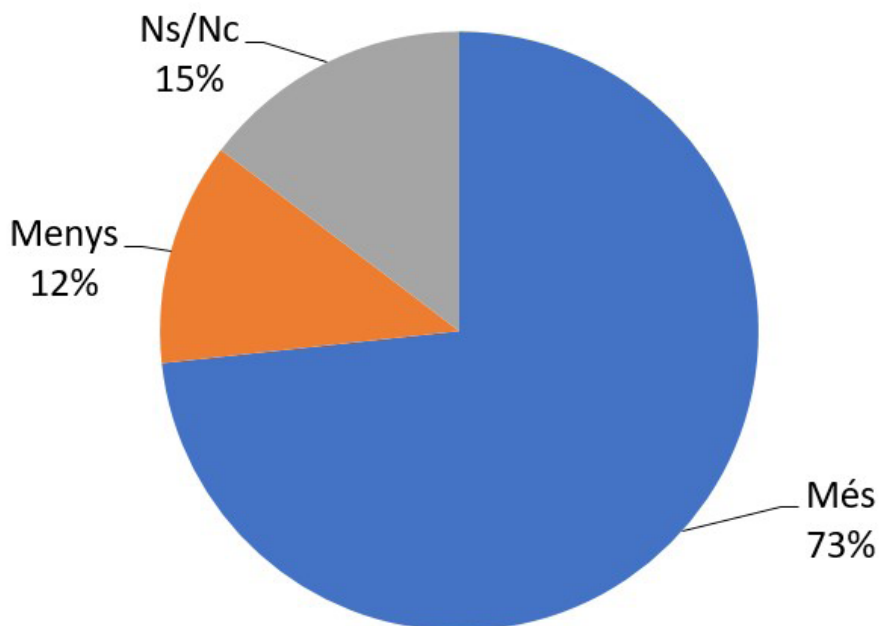
INCREMENT/DECREMENT HORES NO LECTIVES

INCREMENT / DECREMENT HORES NO LECTIVES (DONES)

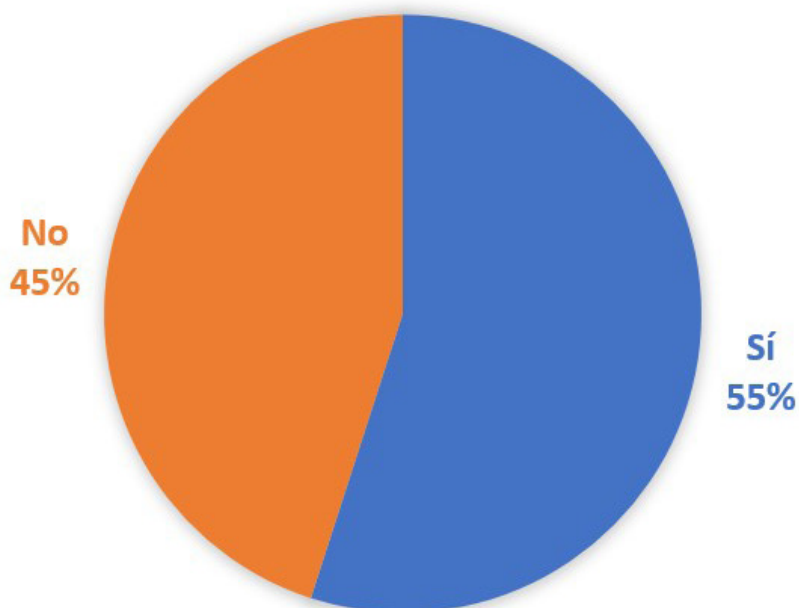
INCREMENT / DECREMENT HORES NO LECTIVES (HOMES)

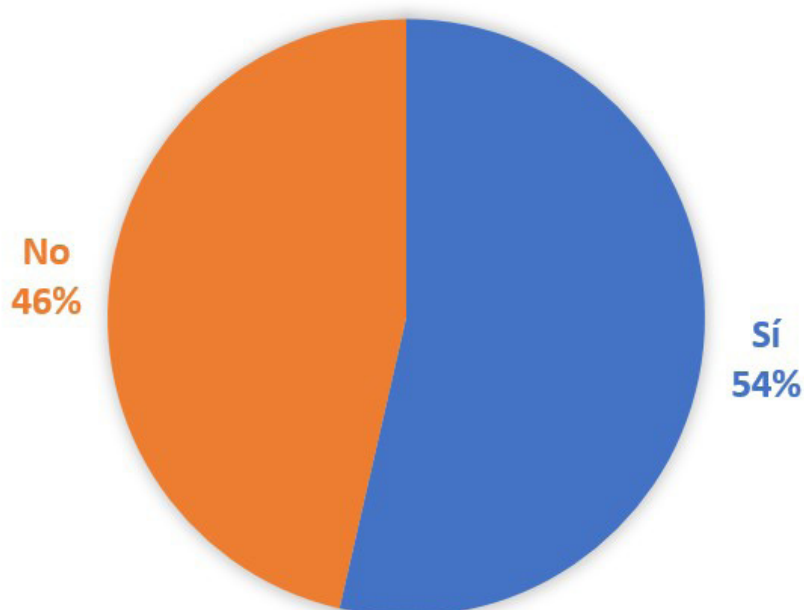
4. Conciliació entre vida laboral i vida familiar

En aquest aspecte, i en un context de confinament total, almenys fins a principis de maig, s'ha constatat que més de la meitat de les persones que han contestat el formulari (55%) reconeixen haver patit dificultats de conciliació de la vida laboral i familiar, fenomen molt correlacionat amb l'apartat anterior sobre l'increment de dedicació i disponibilitat horària. Es perceben cinc punts desfavorables per raó de gènere, que deixa les dones en una posició més difícil.

CONCILIACIÓ VIDA LABORAL/FAMILIAR

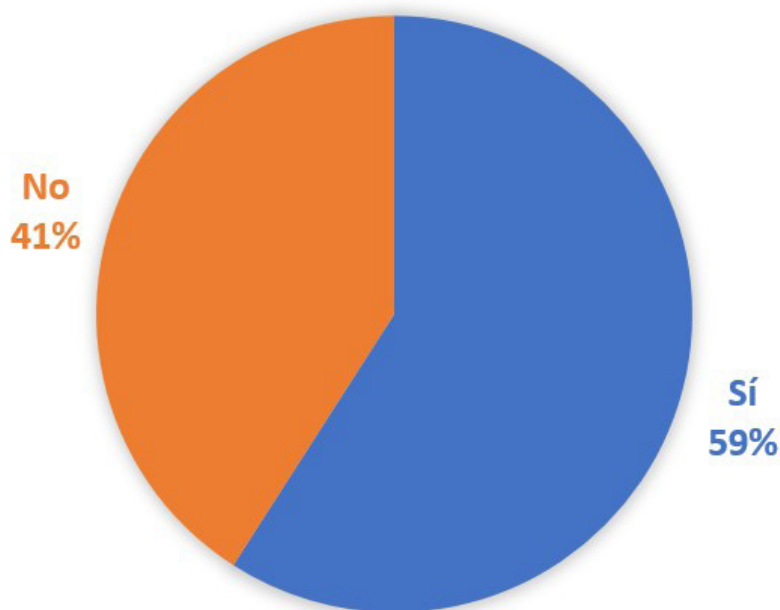

CONCILIACIÓ VIDA FAMILIAR/LABORAL DONES

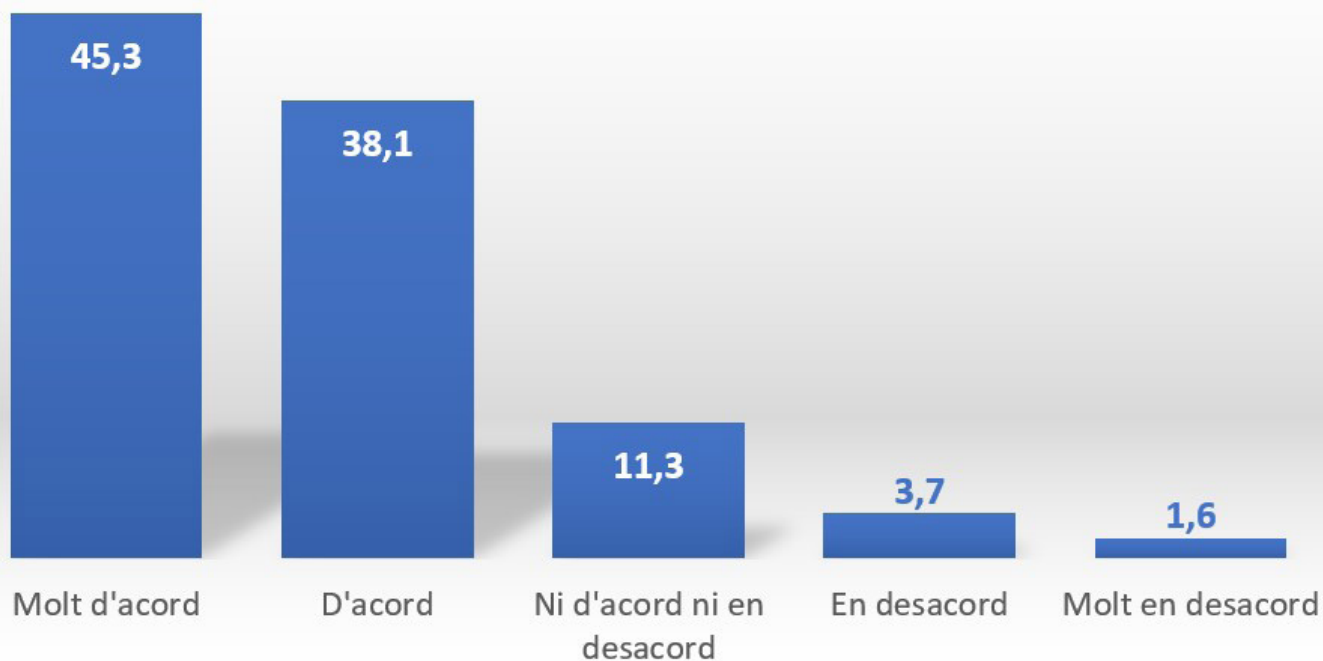
CONCILIACIÓ VIDA FAMILIAR / LABORAL HOMES

5. Sobre desigualtats

Una de les obvietats que ja es detectaven mentre durava el confinament és la percepció que el format d'escola telemàtica feia incrementar de manera significativa les diferències socials. Segons els enquestats, hi ha una opinió molt clara al respecte. El 83,% consideren que aquestes s'han reforçat en la següent proporció.

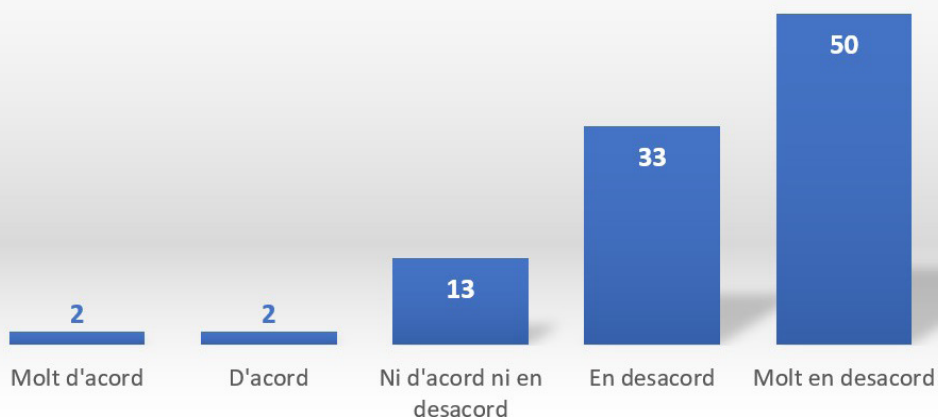
L'ensenyament telemàtic agreuja les diferències socials

6. Sobre l'actuació del Departament d'Educació

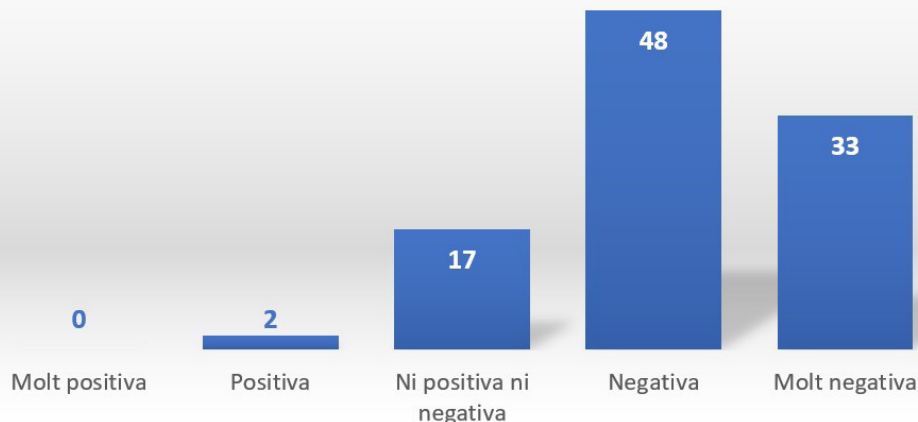
Existeix una valoració molt negativa de l'actuació del Departament al llarg del confinament. En primer lloc, existeix una queixa molt profunda sobre la idea que les autoritats educatives no hi tenen en compte els professionals que hi treballen. Un 83% consideren que se'ls fa poc o gens de cas, i només un 4% creu que s'escolta la seva veu.

El Dep. ha estat dialogant i tingut en compte l'opinió dels professionals (en %)

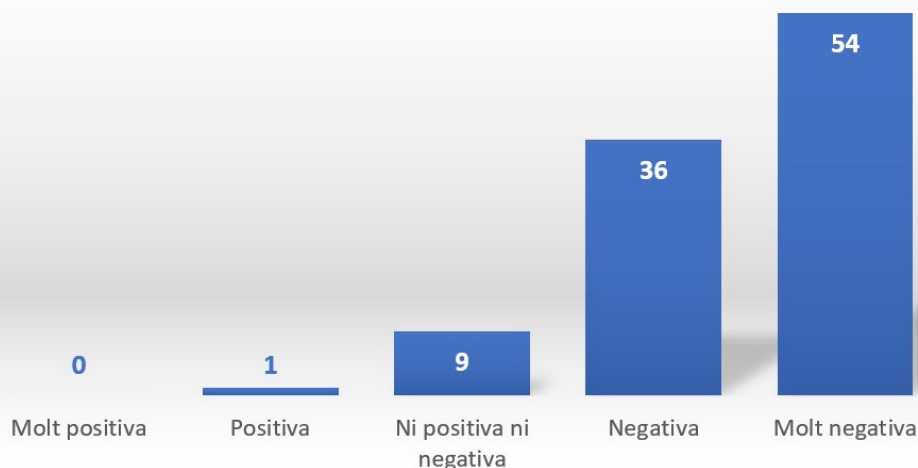
Al llarg del mes de juny de 2020, el Departament, pressionat per diversos sectors econòmics, va intentar reobrir les escoles sense garanties sanitàries. Els enquestats van tenir l'oportunitat d'emetre la seva opinió al respecte. I el 81% considerava "negativa" o "molt negativa" la seva iniciativa. Només un 2% la considerava positiva.

Valoració reobertura de centres fase 2 (Juny 2020, en %)

I, finalment, malgrat que el treball de camp es va realitzar durant el mes de juny, la planificació de cara al setembre. El nivell de confiança és tan baix que el pessimisme sobre la seva actuació s'imposa per damunt de qualsevol altra consideració. El 90% valora de forma negativa o molt negativa la manera com s'estava preparant el retorn al curs.

Valoració planificació del curs 2020-2021 (en %)

Conclusions.

- Existeix una clara preferència pel sistema presencial (72%) respecte al 26% que prefereix un d'híbrid
- Un de cada quatre docents (74%) afirma tenir problemes de connectivitat amb el seu alumnat, amb un volum important d'alumnes sense dispositius o connectivitat per seguir el curs escolar
- Una quarta part del professorat respon que no ha disposat dels dispositius o la connexió necessària per desenvolupar correctament les seves tasques
- Més d'un 50% del professorat i personal de suport educatiu reconeix que ha tingut dificultats per adaptar el currículum al treball telemàtic, que no ha disposat dels recursos pedagògics necessaris, que s'ha sentit insegur pel que fa a metodologies i que ha considerat que no tenia la formació necessària per dur a terme un ensenyament telemàtic de manera qualitativa (65%)
- La majoria de treballadors i treballadores (87%) han modificat la seva jornada laboral i han incrementat el seu horari de disponibilitat. La immensa majoria afirma que també va haver d'augmentar el seu còmput horari diari. L'increment sobretot s'ha produït en el nombre d'hores no lectives (75%) tot i que un 45% admet també haver realitzat més hores lectives.
- La valoració que es fa del Departament d'Educació és negativa. Un 83% considera que no hi ha hagut voluntat de diàleg i no s'ha escoltat la comunitat educativa durant la gestió de la pandèmia.
- Un 81% es mostra en desacord o molt en desacord amb el pla de reobertura dels centres educatius del Departament i el 90% valora negativament o molt negativa la gestió i planificació per al curs 2020-2021.
- Finalment, un 83% considera que l'ensenyament telemàtic genera o incrementa les desigualtats socials.

POSICIONAMENT D'USTEC·STEs EN LA NEGOCIACIÓ DEL TELETREBALL

Des del mes de març de 2020, moment de tancament de centres educatius, USTEC·STEs (IAC) ha reclamat una negociació seriosa sobre el teletreball. En un moment d'emergència com el que vam viure, vam tenir el professorat i personal d'atenció educativa teletreballant en unes condicions deplorables, i amb greuges comparatius segons el centre de treball.

El teletreball educatiu significa un pas endavant en la virtualització de l'educació. Per a USTEC·STEs, això resulta molt perillós des del punt de vista que, a nivell mundial, les empreses privades i multinacionals ho estan aprofitant per introduir-se en l'educació, a costa de convertir-la en negoci particular basat en explotació i desigualtat social i laboral.

Enmig de tot aquest escenari de canvi forçat, el Departament es va comprometre a negociar amb els sindicats, en Mesa Tècnica, les noves condicions laborals derivades del teletreball, cosa que es va materialitzar quan l'Administració va presentar un document al respecte al mes d'octubre. Per bé que, durant el procés de negociació, es van tenir en compte millores puntuals a proposta dels sindicats, la majoria de demandes laborals presentades per USTEC·STEs van ser desestimades pel Departament, cosa per la qual no vam signar l'acord. A continuació, us relacionem les més destacades:

- És imprescindible separar la negociació del teletreball, de la situació de treball en híbridesa com a a resultat del

confinament de grups puntuals. USTEC·STEs (IAC) considerem que barrejar ambdues situacions laborals comporta que no s'evidenciïn clarament les diferències que comporten en l'àmbit de drets laborals i que es desvirtui el que realment cal negociar.

- El document és molt general i gens explícit, cosa que pot comportar la vulneració o desregulació dels horaris i de les condicions laborals, amb el consegüent desempament del professorat. El document no concreta com es farà el seguiment, tant per la part social com per la pròpia Administració, per evitar hipotètics abusos. Aprofitem per denunciar que les diferències entre centres són cada vegada més grans i no podem deixar les interpretacions en mans de les direccions, com és el que pretén el Departament per la via de l'autonomia de centres.
- Cal tenir en compte l'increment de càrrega laboral que suposa el teletreball per al personal dels centres educatius, i per això és imprescindible mantenir les substitucions, independentment que la persona substituïda faci ensenyament presencial o telemàtic, i fer nomenaments extraordinaris de personal docent. Per això també proposem una reducció de la 2a hora lectiva, com a mesura de reducció de la càrrega lectiva, passant a 23h a primària i a 18h a secundària.
- Cal derogar o almenys suspendre el decret d'Autonomia. L'Administració vol deixar la decisió de les condicions laborals del personal en mans de cada direcció, la qual cosa significa convertir en fixos i més freqüents els perjudicis que ja vam veure durant el confinament o amb les recents orientacions per als horaris de secundària.
- Cal mesures de prevenció i protecció de dades personals i d'imatge, cosa que el document no concreta. No tenim una normativa específica, ni una regulació, i es torna a deixar en mans de cada centre el fet que el professorat pugui donar el seu consentiment.
- Cal que es reculli explícitament la dotació d'equipament informàtic, de connectivitat i els costos de reparació o suport tècnic, que ha d'anar a càrrec del Departament d'Educació. És indispensable que es reconeguin els costos del teletreball per al professorat. Amb el document presentat tampoc tenim la certesa que l'Administració dotarà els centres educatius de tots els elements necessaris per teletreballar.
- Cal l'ús de plataformes de programari lliure. Les plataformes que depenen del Departament, són les úniques que garanteixen la privacitat de les dades de professorat i alumnat, fet que es pot veure malmès quan des dels centres s'instaura l'ús d'eines com el Google Meet. Recordem que la base de negoci d'aquestes empreses multinacionals privades és registrar (espitar) tots els moviments de qualsevol persona connectada a Internet. L'ús de la informació que obtenen aquestes empreses no està aclarit, i hi ha moviments en contra precisament per aquest fet.
- Per últim, la demanda d'incloure formació específica sobre coeducació. La violència contra les dones, sigui psicològica o física, s'ha revelat com una de les xacres que amb el confinament s'ha posat més de manifest.

USTEC·STEs (IAC), com a sindicat majoritari, no donarem via lliure a l'Administració amb un document poc concret, que deixa els grans temes del teletreball sense clarificar, i que ens aboca altra vegada a la desregulació dels horaris del professorat. Requerim que el Departament d'Educació es prengui seriosament aquesta negociació tan necessària en les circumstàncies excepcionals que estem vivint.

